

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 111/2012-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť R., T., zastúpenej Mgr. J. N., ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 6 C/214/2007 z 13. januára 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co/129/2010 z 26. januára 2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. apríla 2011 faxom a 20. apríla 2011 poštou doručená sťažnosť R., T. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej Mgr. J. N., ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd [ďalej len „dohovor“ (zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru)] a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 C/214/2007 z 13. januára 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Co/129/2010 z 26. januára 2011.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vyzvala S., B. (ďalej aj „žalovaný v 1. rade“), L., B. (ďalej aj „žalovaný v 2. rade“), a Mesto S. (ďalej aj „žalovaný v 3. rade“; spolu len „žalovaní“) podľa § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z. z.“) na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam nachádzajúcich sa v katastrálnom území S., vedených v PKV č. 823, 1, 812, 815, 816, 813, 814 a na ich vydanie. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uvádza:

„Vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam bolo sťažovateľovi odňaté bez náhrady úpravou pozemkového vlastníctva v zmysle pozemkových reforiem. Poukázal pritom na ust. § 3 ods. 1 písm. c), § 3 ods. 3, § 4 ods. 1 a § 5 ods. 3 zákona č. 161/2005 Z. z. Predmetné nehnuteľnosti boli v čase odňatia vo vlastníctve útvaru R., ktorá je v súčasnosti registrovanou cirkvou so sídlom na území Slovenskej republiky. Dňa 25. 6. 1946 konfiškačná komisia v sídle Okresného národného výboru v G., č. 247/220-1946 rozhodla, že predmetné nehnuteľnosti podliehajú Nariadeniu č. 104/1945 Sb. SNR, nakoľko Študijnú základinu je potrebné považovať za osobu maďarskej národnosti. Proti tomuto rozhodnutiu dňa 8. 11. 1946 podalo námietky Prezídium Povereníctva školstva a osvetu v B., v ktorom poukázalo, že Nariadenie č. 104/1945 Sb. na majetok Študijnej základny nie je možné použiť. Tejto výhrade bolo vyhovené, o čom svedčí aj Súpis pozemkového majetku podliehajúceho revízii podľa z. č. 142/1947 Sb. na nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tejto žaloby. Vlastníctvo k nehnuteľnostiam bolo odňaté sťažovateľovi na základe rozhodnutia Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy B. č. 35395/49-V/B zo dňa 28. 10. 1949 podľa zákona č. 142/1947 Sb. Na základe vyššie uvedeného preto jednoznačne vyplýva, že nehnuteľnosti prešli do vlastníctva štátu v rozhodnom období. ...

Nakoľko povinná osoba v zákonnej lehote 60 dní od doručenia písomnej výzvy neuzavrela so sťažovateľom dohodu o vydaní nehnuteľností, neposkytla sťažovateľovi pri uplatňovaní práva podľa zákona č. 161/2005 Z. z. spoluprácu a pomoc ani na výzvu nereagovala, sťažovateľ bol nútený podať žalobu v záujme ochrany vlastných práv, keďže po uplynutí prekluzívnej lehoty, by sa nemohol úspešne domáhať svojich práv na súde. Práve z tohto dôvodu podal žalobca žalobu o navrátenie nehnuteľností. Predmetom žaloby boli nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území S., pôvodne vedených v PKV č. 823, 1, 812, 815, 816, 813, 814, v ktorých je uvedený ako pôvodný vlastník orgán, zložka alebo inštitúcia R., ktorých právnym nástupcom je R.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že sťažovateľ pred príslušnými súdmi vedie niekoľko stoviek reštitučných sporov, pričom vo viacerých konaniach už bol úspešný, napr. pred NS SR ako aj ÚS SR.“

Žalobu o vydanie a navrátenie vlastníctva k označeným nehnuteľnostiam spolu s dokumentáciou sťažovateľka doručila okresnému súdu 20. apríla 2007 a doplnila ju 11. marca 2008; konanie bolo vedené pod sp. zn. 6 C/214/2007. Odporcami v označenom konaní boli S., L. a Mesto S.

Okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 6 C/214/2007-778 z 13. januára 2010 tak, že žalobu zamietol, a to pre „nedostatok aktívnej legitímácie, pasívnej legitímácie a kvalifikovanej výzvy na uplatnenie reštitučného nároku v prekluzívnej lehote do dňa 30. 4. 2006“.

Sťažovateľka podala proti tomuto rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 10 Co/129/2010-873 z 26. januára 2011 tak, že predmetný rozsudok potvrdil. V odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že sťažovateľka si v zákonnej lehote uplatnila právo na navrátenie vlastníctva zákonom predpokladaným spôsobom, ale „stotožnil sa s názorom súdu prvého stupňa v odôvodnení aktívnej a pasívnej legitímácie“.

Sťažovateľka v sťažnosti poukazuje na osobitnú ochranu majetku katolíckej cirkvi z historického hľadiska. V tejto súvislosti uvádza:

„Prvý relevantný zápis v pozemno-knižných vložkách bol vykonaný dňa 15. 11. 1939 na základe ktorého sa poznamenalo, že predmetné nehnuteľnosti podliehajú súpisu podľa vládneho nariadenia č. 147/1939 Sl. z. o súpise poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve židov.

Podľa § 150 ods. 1 nariadenia č. 198/1941 Sl. z. o právnom postavení Židov poľnohospodárske nehnuteľnosti vo vlastníctve Židov a židovských sdružení stanú sa dňom, ktorý určí Štátny pozemkový úrad vyhláškou v Úradných novinách, vlastníctvom slovenského štátu.

Vyhláškou Štátneho pozemkového úradu č. 231/1942 Ú. n. o prechode poľnohospodárskych nehnuteľností na území Slovenskej republiky, na ktoré sa vzťahuje § 150 nariadenia č. 198/1941, sa určilo, že všetky poľnohospodárske nehnuteľnosti na území Slovenskej republiky, pokiaľ sa ešte nestali vlastníctvom slovenského štátu, stanú sa vlastníctvom slovenského štátu dňom 15. 5. 1942.

Z uvedeného vyplýva, že nedošlo k porušeniu zásady nemo plus iuris, pretože Štátny pozemkový úrad pridelil predmetné nehnuteľnosti Študijnej základine. Podobne by nedošlo k zásahu do vlastníckeho práva rodiny O., ktorí sú v súčasnosti v katastri nehnuteľností vedení na príslušných listov vlastníctva v katastrálnom území S. (LV č. 4961, č. 5067 a č. 5098), ak by sa predmetné nehnuteľnosti v tomto konaní vydali žalobcovi (poz. § 7 písm. c), § 70 ods. 1 Katastrálneho zákona).

Žalobca (Študijná základina) nadobudol nehnuteľnosti zapísané v Pozemno-knižných vložkách č. 823, 1, 812, 815, 816, 813 a 814 v katastrálnom území S. na základe Kúpnopredajnej zmluvy uzatvorenej medzi Slovenským štátom - Štátnym pozemkovým úradom v B. ako predávajúcim a žalobcom ako kupujúcim a na základe úradného rozhodnutia Štátneho pozemkového úradu zo dňa 5. 10. 1942 č. C 698/1942. Žalobca bol skutočným držiteľom predmetných nehnuteľností odo dňa 16. 10. 1942. Dňa 25. 6. 1946 Konfiškačná komisia v sídle Okresného národného výboru v G. č. 247/220-1946 rozhodla, že predmetné nehnuteľnosti podliehajú nariadeniu č. 104/1945 Sb. SNR, nakoľko Študijnú základinu je potrebné považovať za osobu maďarskej národnosti (dôkaz doložený žalovaným v I. rade). Proti tomuto rozhodnutiu dňa 8. 11. 1946 podalo námietky Prezídium

Povereníctva školstva a osvetu v B., v ktorom poukázalo, že nariadenie č. 104/1945 Sb. na majetok Študijnej základiny nie je možné použiť. Tejto výhrade bolo vyhovené, o čom svedčí aj Súpis pozemkového majetku podliehajúceho revízií podľa zákona č. 142/1947 Sb. o revízii prvej pozemkovej reformy zo dňa 26. 2. 1948 na nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tejto žaloby (dôkaz doložený žalobcom).

Súvisiace dokumenty, kúpnopredajná zmluva, vyplatenie časti kúpnej ceny vo výške 4.000.000,- Sk, oznámenie o započítaní zvyšnej kúpnej ceny z dôvodu predchádzajúceho zhodnotenia pridelených nehnuteľností, vzájomná korešpondencia, sú len potvrdzujúcimi dokumentmi, ktoré svedčia v prospech žalobcu, že nehnuteľnosti nadobudol v súlade s vtedy platnými predpismi. Okrem toho žalobca nikdy netvrdil, že má všetky archívne a relevantné dokumenty k dispozícii, preto nie je možné akceptovať záver prvostupňového súdu, že napr. kúpnopredajná zmluva nebola podpísaná, alebo že nebol dodržaný akýkoľvek úradný postup zo strany orgánov verejnej moci.“

K nedostatku intabulácie právnej predchodkyne sťažovateľky do pozemkovej knihy a k nedostatku vydržania sťažovateľka v sťažnosti uvádza:

«Čo sa týka absencie zápisu Študijnej základiny do Pozemkovej knihy, je potrebné uviesť, že žalobca sa stal vlastníkom (skutočným držiteľom) na základe úradného postupu -pridelu predmetných nehnuteľností podľa § 155 nariadenia č. 198/1941 Sl. z. a zákona č. 46/1940 Sl. z. o pozemkovej reforme a k tejto skutočnosti nebol potrebný ani zápis do Pozemkovej knihy (por. § 19 zákonného článku XXIX. z roku 1866). Na podporu svojich tvrdení poukazujeme na rozhodnutie Najvyššieho súdu R I 282/28 zo dňa 13. 4. 1928, z ktorého citujeme: „Prídelca nadobúda vlastníctvo k pridelenému majetku právoplatným prídelom i bez zápisu do pozemkovej knihy.“ (rozhodnutie je súčasťou súdneho spisu). ...

Podľa právneho názoru žalobcu, v prípade použitia tohto inštitútu, žalobca sa stal vlastníkom predmetným nehnuteľností z titulu vydržania ku dňu 1. 10. 1945, ak by neboli uznané podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva z titulu prídelového konania.

Z tohto obdobia sme doložili do súdneho spisu Súpis pozemkového majetku podliehajúceho revízií podľa zákona č. 142/1947 Sb. o revízii prvej pozemkovej reformy zo dňa 26. 2. 1948, v ktorom je ako vlastník vedená Študijná základina. ...

Ak by sme teda aj teoreticky pripustili potrebu preukazovať vlastnícke právo žalobcu k predmetným nehnuteľnostiam v súvislosti s vedením pozemkových kníh, je potrebné uviesť, že žalobca na základe Kúpnopredajnej zmluvy uzatvorenej medzi Slovenským štátom - Štátnym pozemkovým úradom v B. a Študijnou základinou a úradným opatrením Štátneho pozemkového úradu č. C 698/1942 zo dňa 05. 10. 1942, potvrdené úradným Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy č. B-47100/48-II/1 zo dňa 4. 9. 1948 (dôkaz doložený žalovaným v 1. rade) sa stal skutočným držiteľom - vlastníkom predmetných nehnuteľností a k tejto skutočnosti nebol potrebný ani zápis do pozemkovej knihy.»

Sťažovateľka v sťažnosti tiež preukazuje svoje právne nástupníctvo k majetku Študijnej základiny na území Slovenska, pričom v tejto súvislosti poukazuje na „rozsudok Okresného súdu v Martine sp. zn.: 7C 14/1995 zo dňa 15. 08. 1995 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn.: 16Co 4624/1995, alebo rozsudok Krajského súdu v Trenčíne sp. zn.: 19Co 259/2002 zo dňa 24. 10. 2002, v ktorých v obdobných veciach bolo nárokom R. vyhovené v plnom rozsahu“.

Na základe týchto skutočností sťažovateľka konštatuje:

„Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ podaním reštitučnej výzvy a následne žaloby legitímne očakával uspokojenie svojho reštitučného nároku, ale súdy pristupovali k danej veci príliš formalisticky, aplikovaný právny predpis interpretovali reštriktívne v rozpore s jeho účelom a významom. Rozhodnutia okresného a krajského súdu tak jednostranným a ústavne nekonformným výkladom vybočili z medzí ústavnosti, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR.“

V súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sa sťažovateľka domnieva, že rozsudky krajského súdu a okresného súdu sú «založené na interpretácii nezlučiteľnej s účelom reštitučného zákona majú za následok porušenie základného práva sťažovateľa.

Reštriktívny výklad reštitučného zákona zo strany všeobecných súdov má za následok porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, keďže sťažovateľ si svoj nárok na navrátenie majetku uplatnil kvalifikovanou výzvou v zmysle zákona č. 161/2005. Z. z. a preukázal, že sťažovateľ je oprávnenou osobou v zmysle ust. § 2 ods. 2 zákona č. 161/2005 Z. z. ...

Sťažovateľ touto sťažnosťou poukazuje hlavne na zásadný problém v tom, že rozhodnutia súdov vychádzajú z nesprávneho právneho posúdenia veci, keďže uprednostňujú reštriktívny výklad zákona pred inštitútom „spravodlivosti“. To znamená, že podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivé prejednanie veci súdmi tým, že výsledok konania nezodpovedá jeho skutkovej a právnej predstave a účelu sledovanému prijatím zákona č. 161/2005 Z. z.

Výklad súdov k zákonu č. 161/2005 Z. z. ohľadom aktívnej legitímácie oprávnenej osoby v neprospech sťažovateľa (napriek tomu, že sťažovateľ vo výzve uviedol konkrétne právne nástupníctvo po Študijnom fonde) je tak v rozpore s článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článkom 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Postup súdov v rozpore s platným a účinným zákonom možno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd sťažovateľa.».

V súvislosti s nedostatkom pasívnej vecnej legitímácie žalovaných sťažovateľka na podklade § 4 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. uvádza:

«K označeniu žalovaného je možné konštatovať, že povinná osoba je definovaná ako právnická osoba, ktorá spravuje nehnuteľné veci vo vlastníctve Slovenskej republiky, obce alebo nehnuteľnú vec drží. Výsledkom použitia metódy gramatického výkladu je záver, že povinnou osobou nie je Slovenská republika (expressis verbis), v mene ktorej by mala konať konkrétna právnická osoba, ale samotná právnická osoba, ktorá spravuje alebo drží nehnuteľné veci vo vlastníctve Slovenskej republiky. Opačný výklad z hľadiska gramatického výkladu nie je možný, pretože jazykový text právnej normy by musel znieť iným spôsobom a to nasledovne: „Povinnou osobou je obec, štát alebo právnická osoba zriadená podľa osobitného predpisu, ktorá koná v mene Slovenskej republiky“.

Historický výklad právnej normy je potrebné odvíjať od predchádzajúcich reštitučných zákonov, ktoré definovali povinnú osobu v zásade ako držiteľa odňatých nehnuteľností.

Túto zásadu a označovanie žalovaného prevzala aj súdna prax pri svojej rozhodovacej činnosti, o čom sme doložili viaceré súdne rozhodnutia. Zámer zákonodarcu je možné zistiť aj zo samotného účelu reštitučných zákonov, ktorých zmyslom bola najmä náprava majetkových krívd spôsobených v predchádzajúcom režime, počas ktorého sa nerešpektovali základné práva a slobody, zaručené medzinárodnými dohovormi. Preto východiská, na základe ktorých sa prijímali reštitučné zákony, sa nesporne prejavili už pri formulácii vykladanej právnej normy.»

Sťažovateľka v tejto súvislosti poukazuje tiež na zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, obvodných pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a na § 21 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom uvádza, že na «základe vyššie uvedenej zákonnej úpravy máme za to, že sme označili žalovaného správne, bez uvedenia „SR-“, pretože osobitný predpis v tomto prípade je práve zákon č. 161/2005 Z. z., ktorý zakladá vecnú pasívnu legitimáciu žalovaného.

Uvedený právny názor potvrdzuje aj Dôvodová správa k novele Občianskeho súdneho poriadku č. 273/2007 Z. z., ktorá považuje v tomto prípade označenie „SR- LESY Slovenskej republiky, štátny podnik“ za nadbytočné. ...

Reštitučný zákon vychádza z dvoch nevyhnutných definícií pri posudzovaní vecnej legitimácie:

- a) označenie oprávnenej osoby,*
- b) označenie povinnej osoby.*

Ostatné ustanovenia reštitučného zákona upravujú postup povinných a oprávnených osôb pri vydávaní nehnuteľností, bez akýchkoľvek zásadných výnimiek. Bolo by nelogické a právne neisté, ak by počas reštitučného procesu malo dochádzať k zámene povinnej osoby a to počas plynutia lehoty na dobrovoľné vydávanie nehnuteľností a počas domáhania sa svojich práv v konaní pred súdom. ...

Výklad súdov k zákonu č. 161/2005 Z. z. ohľadom pasívnej legitímácie povinnej osoby v neprospech sťažovateľa je tak v rozpore s článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článkom 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.»

V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy sťažovateľka v sťažnosti uvádza:

„Podľa vyššie uvedeného okresný aj krajský súd porušil zásadu rovnosti účastníkov konania, keďže žalobcu sankcionovali zamietnutím žaloby za nedodržanie označenia žalovaných - pasívna legitímácia žalovaných (aj keď podľa zákona č. 161/2005 Z. z. povinná osoba je kto vec spravuje alebo drží) a žalovaným priznali úspech v konaní. ...

Keďže oba vyššie uvedené reštitučné zákony sledovali rovnaký účel, pri príprave zákona č. 161/2005 Z. z. bola prevzatá právna úprava skôr prijatého zákona č. 503/2003 Z. z., a preto je koncepcia oboch zákonov takmer totožná. V praxi sa bolo možné stretnúť s prípadmi, kedy fyzické osoby v posledný deň lehoty podali reštitučnú výzvu, v ktorej jednou vetou konštatovali, že si uplatňujú svoj reštitučný nárok podľa zákona č. 503/2003 Z. z. Obvodný pozemkový úrad ako povinná osoba takéto reštitučné výzvy nespochybnil a reštitučný nárok fyzických osôb uznal. Ako dôkaz bola do súdneho spisu doložená reštitučná výzva Ing. J. T. zo dňa 20. 12. 2004 a rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v B. o priznaní reštitučného nároku č. j. 5784/04, Zn.: R-2087/787/2007/IHO zo dňa 23. 7. 2007, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 09. 09. 2007 o priznaní reštitučného nároku.

V uvedenej výzve zo strany fyzickej osoby nebol uvedený ani odkaz na pozemkovoknižnú vložku či katastrálne územie a naproti tomu, sťažovateľ uviedol vo výzve všetky potrebné náležitosti na navrátenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam.

Navyše v samotnej dôvodovej správe k reštitučnému zákonu č. 161/2005 Z. z. sa uvádza, že účelom zákona je poskytnúť rovnakú ochranu vlastníctva fyzickým osobám a vlastníctva cirkvám a náboženským spoločnostiam. To znamená, že fyzické osoby a cirkvi majú rovnaké postavenie a má byť garantovaný rovnaký zákonný obsah a ochrana ich vlastníckych práv. Ak by sa reštitučný zákon č. 161/2005 Z. z. vykladal v neprospech oprávnených osôb a reštitučné výzvy cirkví, resp. náboženských spoločností by sa posudzovali podľa prísnejších kritérií, máme za to, že by došlo k porušeniu ústavného

princípu rovnosti účastníkov konania a k porušeniu čl. 46 ods. 1 Ústavy... a článku 6 Dohovoru...

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že na jednej strane súdy považovali reštitučnú výzvu za neperfektný právny úkon, na druhej strane pri výpočte trov konania považovali predmet konania za dostatočne určitý a zrozumiteľný, ak by mali vychádzať z hodnoty nehnuteľností iba z pozemnoknižného stavu. Aj v tomto je možné označiť postup súdov za neprimeraný, ktorý porušuje zásadu proporcionality a rovnosti.“

Na základe týchto skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol týmto nálezom:

„Ústavný súd Slovenskej republiky určuje, že rozhodnutím Okresného súdu v Galante Rozsudkom č. k.: 6C/214/2007-778 zo dňa 13. 1. 2010 a rozhodnutím Krajského súdu v Trnave Rozsudkom č. k.: 10Co/129/2010-873 zo dňa 26. 1. 2011 boli porušené základné ľudské práva sťažovateľa podľa čl. 20..., podľa čl. 46 ods. 1... , podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa Článku 1 Protokolu č. 1 k Európskemu dohovoru o ľudských právach a článku 6 Dohovoru... Ústavný súd Slovenskej republiky Rozsudok Okresného súdu v Galante č. k.: 6C/214/2007-778 zo dňa 13. 1. 2010 a Rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k.: 10Co/129/2010-873 zo dňa 26. 1. 2011 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Galanta na nové konanie.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd

návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 20 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom okresného súdu č. k. 6 C/214/2007-778 z 13. januára 2010

Špecifickosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy spočíva okrem iného aj v tom, že k jej podaniu môže zásadne dôjsť až subsidiárne. Zmysel a účel zásady subsidiarity vyplýva aj z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 20 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom okresného súdu č. k. 6 C/214/2007-778 z 13. januára 2010 ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnutý rozsudok okresného súdu č. k. 6 C/214/2007-778 z 13. januára 2010, pretože ho preskúmal na základe odvolania sťažovateľky podľa § 201 a nasl. OSP krajský súd.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Preto v súvislosti s namietaným porušením základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 20 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu je z ústavného hľadiska pre ústavný súd podstatné a určujúce len preskúmanie rozsudku krajského súdu č. k. 10 Co/129/2010-873 z 26. januára 2011 (obdobne napr. m. m. III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05).

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 20 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu č. k. 10 Co/129/2010-873 z 26. januára 2011

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto

interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch do týchto práv alebo slobôd rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. V nadväznosti na to nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej pokiaľ ide o požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia súdu v limitoch čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd sa už odvolal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Podľa tejto judikatúry (k čl. 6 ods. 1 dohovoru) súd síce zaväzuje, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, čo však neznamená, že sa vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, ktorá vyplýva z čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa záverov ESLP možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu (rozhodnutie vo veci Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 288). Znamená to, že odôvodnenie rozhodnutia nemusí dať

odpoveď na každú poznámku, pripomienku alebo návrh, ak ide o takú otázku, ktorá nie je relevantná a nevyhnutná pre dané rozhodnutie.

V sťažnosti sťažovateľka namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 20 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu č. k. 10 Co/129/2010-873 z 26. januára 2011.

Krajský súd sa v odôvodnení namietaného rozsudku z 26. januára 2011, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu, zaoberal formálnymi náležitosťami výzvy podľa § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z., aktívnou legitimáciou sťažovateľky a pasívnou legitimáciou žalovaných. Nesúhlasil so záverom okresného súdu o nezrozumiteľnosti výzvy sťažovateľky, pričom v tejto súvislosti uviedol:

„Posúdenie náležitosti výzvy v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 162/2005 Z. z. už bolo predmetom rozhodovania tak Ústavného súdu SR (nález I. ÚS 12/2010 zo dňa 7. 7. 2010), ako aj Najvyššieho súdu SR (uznesenie sp. zn. 4Cdo/247/2009 zo dňa 28. 9. 2010).

Z hľadiska podstaty vzniku subjektívneho práva na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam je zákon č. 161/2005 Z. z. právnou skutočnosťou zakladajúcou toto právo pri splnení podmienok stanovených v tomto zákone. Vznik tohto práva je zároveň sprevádzaný vznikom povinnosti vydať nehnuteľné veci, ku ktorým sa žiada navrátiť vlastníctvo. Podmienkami vzniku práva na navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam sú existencia oprávnenej osoby, prechod vlastníckeho práva tejto osoby k nehnuteľným veciam vymedzeným v zákone na štát alebo na obec v rozhodnom období z dôvodu určeného zákonom (reštitučného dôvodu) a existencia povinnej osoby. Ustanovenie § 5 ods. 1 uvedeného zákona sa netýka podmienok vzniku práva na navrátenie vlastníctva, ale upravuje len spôsob jeho uplatnenia, a to tak, že ho treba uplatniť výzvou, že táto výzva musí mať písomnú formu, že musí byť urobená do 30. apríla 2006 a že v tejto lehote musí byť preukázaný prechod vlastníctva k nehnuteľným veciam na štát alebo na obec z niektorého reštitučného dôvodu vymedzeného v § 3 tohto zákona, pričom následkom neuplatnenia práva v stanovenej lehote je jeho zánik. Bolo vecou oprávnenej osoby, či právo na navrátenie vlastníctva v určenej lehote uplatní, alebo či ho neuplatní a nechá

uplynutím lehoty zaniknúť. K zániku práva by však došlo aj v prípade, ak by nebola dodržaná písomná forma výzvy alebo ak by z výzvy nebolo zrejmé, resp. zistiteľné, ku ktorým nehnuteľnostiam má byť prinavrátené vlastníctvo alebo ak by nebol preukázaný dôvod prechodu vlastníctva na štát alebo na obec v zmysle § 3 zákona č. 161/2005 Z. z. Samotnú výzvu však nebolo možné považovať za právny úkon, pretože s ňou nebol spojený vznik práva na navrátenie vlastníctva, pretože, ako už bolo uvedené, vznik tohto práva bol podmienený splnením iných podmienok. Výzvou sa len malo uplatniť existujúce právo. Ak by vznik práva bol spojený až s doručením písomnej výzvy v zákonom určenej lehote, potom by sa nemohlo uplatniť ustanovenie o zániku tohto práva jeho neuplatnením, lebo by nemalo čo zaniknúť (zaniknúť môže len existujúce právo). Na takúto výzvu preto nebolo možné klásť prísne formálne a obsahové požiadavky vyžadované zákonom pre platnosť právnych úkonov.

Zákon č. 161/2005 Z. z. je podľa predmetu v ňom obsiahnutej právnej úpravy reštitučným predpisom, ktorého účelom je zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd. Orgány štátu sú pri aplikácii a interpretácii tohto predpisu povinné postupovať v súlade so zákonnými záujmami subjektov, ktorých ujma má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. K splneniu jeho účelu a cieľa je preto nutné, aby súdy interpretovali tento predpis vo vzťahu k oprávneným osobám čo najústretovejšie v duchu snahy o zmiernenie niektorých majetkových krívd, v dôsledku ktorých k prechodu majetku došlo. Z hľadiska interpretácie § 5 ods. 1 uvedeného zákona to potom znamená, že pre riadne uplatnenie práva na navrátenie vlastníctva bolo postačujúce, ak v písomnej výzve doručenej povinnej osobe do 30. apríla 2006, boli nehnuteľnosti, ku ktorým sa uplatnilo právo na navrátenie vlastníctva, označené hoci aj len odkazom na konkrétne pozemnoknižné vložky v konkrétnom katastrálnom území, a rovnako bolo postačujúce, ak reštitučný dôvod v zmysle § 3 zákona bol preukázaný hoci aj len odkazom na dokument zapísaný v pozemnoknižných vložkách, z ktorého bol tento dôvod zistiteľný. Podľa § 68 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení platnom v čase doručenia výzvy žalovaným bol totiž katastrálny operát (súbor dokumentačných materiálov obsahujúcich údaje katastra z jedného katastrálneho územia) verejný, každý mal právo doň nahliadať a robiť si z neho výpisy, odpisy alebo náčrty. V zmysle § 69 tohto zákona správa katastra bola povinná na požiadanie vyhotoviť

potvrdený výpis alebo potvrdenú kópiu z pozemkových kníh, pričom tieto listiny boli označené za verejné listiny. Verejne dostupnou listinou s možnosťou jej vyžiadania z príslušného archívu bol aj dokument zistiteľný z pozemnoknižných vložiek, na základe ktorého bolo zapísané vlastnícke právo štátu. Žalovaným preto boli dostupné všetky potrebné údaje týkajúce sa uplatneného práva na navrátenie vlastníctva vydaním nehnuteľných vecí.

Uvedené nesprávne posúdenie veci zo strany súdu prvého stupňa však nemalo podľa názoru odvolacieho súdu vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia, keď súd prvého stupňa sa správne zaoberal otázkou aktívnej a pasívnej vecnej legitímácie.“

V ďalšej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajský súd hodnotil právny záver okresného súdu o aktívnej legitímácii a pasívnej legitímácii účastníkov konania, pričom uviedol:

„Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s právnym záverom súdu prvého stupňa ohľadne nedostatku tak aktívnej, ako aj pasívnej vecnej legitímácie účastníkov, pričom prvostupňový súd svoje rozhodnutie v tejto časti dostatočným spôsobom odôvodnil, odvolací súd poukazuje na dôvody obsiahnuté v napadnutom rozhodnutí a nepovažuje za potrebné k nim niečo doplniť.“

Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu nemožno posudzovať izolovane a je potrebné ho skúmať vo vzájomnej súvislosti s odôvodnením rozsudku okresného súdu (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 331/09, IV. ÚS 342/2010), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Z toho dôvodu je pre ústavný súd relevantné skúmať aj odôvodnenie rozsudku okresného súdu.

Okresný súd návrh sťažovateľky zamietol rozsudkom č. k. 6 C/214/2007-778 z 13. januára 2010, pričom v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že po vykonanom dokazovaní zistil tento skutkový stav:

«V pôvodnej PKV č. 823 boli ako vlastníci zapísaní členovia rodiny O., pričom následne v r. 1949 bola urobená poznámka o tom, že nehnuteľností sú predmetom revízie a

zamýšľa ich štát prevziať v zmysle zák. č. 142/1947 Sb. Z PKV č. 1 je zrejmé, že vlastníkom tam uvedených nehnuteľností bol H. O. a neskôr J. O. Podľa PKV č. 812 bola vlastníkom nehnuteľností K. O., vlastníkom nehnuteľností zapísaných na PKV č. 815 bola M. O., nehnuteľností zapísaných v PKV č. 816 bola V. O., nehnuteľností zapísaných v PKV č. 813 bol J. O. a v PKV č. 814 pôvodný vlastník uvedený nie je.

Navrhovateľ zaslal odporcom v 1. až 3. rade list zo dňa 19. 4. 2006, ktorým ich vyzýva podľa § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátenie vlastníctva nehnuteľným veciam nachádzajúcim sa v katastrálnom území S., s tým, že nehnuteľnosti sú špecifikované v PKV č. 1, 823, 812, 815, 816, 813, 814. Výzva sa vzťahuje aj na tie hospodárske stavby a ostatné stavby súvisiace s lesnými pozemkami a na investičné lesné cesty a ich časti, ktoré neboli zapísané v pozemkovej knihe, ani v katastri nehnuteľností. Vo výzve uviedli, že pôvodným vlastníkom nehnuteľností zapísaných v PKV v k. ú. S., je cirkevná právnická osoba „študijný fond“. Nehnuteľnosti z PKV č. 1, 823, 812, 815, 816, 813, 814 prešli do vlastníctva štátu z dôvodu uvedenom v § 3 ods. 1 písm. c/ zákona (odňatím bez náhrady v zmysle Zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy). K danej výzve ako príloha bola zaslaná potvrdenie právnej subjektivity, potvrdenie o pridelení IČO, kópia rozsudku NS SR č. 3Cdo 119/02. Odporca v 1. rade uvedenú výzvu prevzal dňa 21. 4. 2006, odporca v 2. rade výzvu prevzal dňa 21. 4. 2006 a odporca v 3. rade výzvu prevzal dňa 24. 4. 2006.

Podľa návrhu kúpno predajnej zmluvy z roku 1944 mal zmluvu uzavrieť Slovenský štát zastúpený Štátnym pozemkový úradom v B. ako odpredávateľom a Študijný fond (základina) zastúpený a spravovaný Centrálnou správou verejnozákladinných majetkov v B. ako kupiteľom, ohľadom nehnuteľností zapísaných vložke č. 1, 812, 813, 814, 816 823 nachádzajúce sa v kat. území S. (ale i ďalšie nehnuteľnosti nachádzajúce sa v kat. území S. a Š.). Predmetom kúpy boli všetky poľnohospodárske a domové majetky, ktoré boli v pozemkovoknižnom alebo nepozemkovoknižnom vlastníctve J. O., K. O., M. G., rod. O. a V. H., rod. O. Kupiteľ do držby a úžitku kupovaných nehnuteľností vstúpil dňa 1. 11. 1942 a od tohto dňa znáša všetky štátne a obecné dane, dávky a poplatky. Predmetná zmluva však nebola podpísaná.

Konfiškačná komisia v sídle ONV v G. dňa 25. 7. 1946 rozhodla, že študijnú základinu (bývalý vlastník J. O.) treba považovať podľa § 1 ods. 1 písm. d/ Nariadenia č.

104/1945 SB.N.SNR v znení čl. 1 nariadenia č. 64/1946 SB.N.SNR za osobu maďarskej národnosti a na základe tohto rozhodnutia sa považuje pôdohospodársky majetok v rozsahu § 2 Nariadenia č. 104/1945 SB.N.SNR za skonfiškovaný ku dňu 1. 3. 1945 a to bez ohľadu na to, v ktorom k. ú., či v ktorej obci na celom území SR sa tento majetok nachádza.

Podľa oznámenia Povereníctva Školstva a osvetu v B. zo dňa 8. 11. 1946 bol majetok Študijnej základiny (predtým majetok rodiny O.) v S. skonfiškovaný a všetok majetok, v kat. území S., S. a Š., svojho času patril vlastníctvom rodiny O., maďarským štátnym príslušníkom. Tento majetok prideliť býv. Štátny pozemkový úrad rozhodnutím zo dňa 5. 10. 1942, č. C 698/1942 v rámci pozemkovej reformy Študijné základine, podliehajúcej najvyššiemu dozoru a správe Povereníctva školstva a osvetu, resp. jeho výkonnému orgánu Centrálnej správe verejnozákladinných majetkov v B. Študijná. základina zložila Štátnemu pozemkovému úradu ako prvú splátku kúpnej ceny sumu 4.000.000 Kčs. Dňa 16. 10. 1942 Štátny pozemkový úrad zápisnične odovzdal celý uvedený majetok Študijnej základine do držby a správy a od uvedeného dňa Študijná základina prevzala a znáša všetky verejnoprávne dane a dávky od toho majetku a patronátne bremená viaznuce na majetku.»

Z odôvodnenia namietaného rozsudku okresného súdu vyplýva, že okresný súd v prvom rade zamietol návrh z dôvodu, že sťažovateľka nepredložila kvalifikované výzvy podľa § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z., a nesplnila tým zákonom ustanovené podmienky. Ďalšími dôvodmi na zamietnutie návrhu bol nedostatok aktívnej legitímácie a pasívnej legitímácie účastníkov konania.

Okresný súd k aktívnej legitímácii sťažovateľky uviedol:

„K otázke aktívnej legitímácie súd uvádza, že z vyššie uvedeného súd nemá preukázané, že vlastníkom nehnuteľností bol Študijný fond (o ktorom navrhovateľ tvrdí, že je jeho právnym nástupcom.)

Súd sa stotožňuje s právnym názorom odporcov v 1. až 3. rade. V zákone uznaným právnym spôsobom nadobúdania vlastníctva bol pri prevode nehnuteľných vecí zápis do pozemkovej knihy (intabulácia), t. j. pozemnoknižné odovzdanie, ktoré spočívalo v tom, že dovedajší pozemnoknižný vlastník vydal vkladné povolenie; toto povolenie bolo samostatným, od právneho titulu formálne oddeleným aktom. Zmluvný prevod nehnuteľnosti sa teda uskutočňoval nielen vlastnou zmluvou, ale musel byť nevyhnutne završený

odovzdaním, a to tzv. intabuláciou alebo zápisom (vkladom) do verejných kníh k tomu určených (porov. Úr.zb. rozh. č. 230).

Je pravdou, že na území Slovenska sa do 31. 12. 1950 uplatňovalo uhorské obyčajové právo, v ktorom bol pre zápis vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zakotvený obligatórny intabulačný princíp. Pre nadobúdanie vlastníctva k nehnuteľnostiam bol smerodajný Pozemnoknižný poriadok z roku 1885 upravujúci pozemkové knihy. Podľa vtedy platného práva sa vlastníctvo k nehnuteľnostiam nadobúdalo až zápisom do pozemkovej knihy, ktorý zápis mal konštitutívne účinky. Zo zásady, že vlastníkom nehnuteľnosti vpísanej do pozemkovej knihy môže byť len ten, kto je v nej ako vlastník uvedený, boli dve výnimky, kedy vlastníctvo niekto mohol nadobudnúť bez pozemnoknižného vpisu, a to dedenie a vydržanie vlastníctva.

Preto z vyššie uvedeného vyplýva, že pre platný a účinný zápis zmeny vlastníka bol nevyhnutný zápis v pozemkovej knihe, ktorý mal nielen deklaratórny ale i konštitutívny charakter, a teda bez takéhoto zápisu nemohlo dôjsť k zmene evidovaného vlastníka.

Podľa uhorského obyčajového práva platného na Slovensku do 31. 12. 1950 bolo možné nadobudnúť vlastnícke právo i vydržaním za predpokladu existencie kvalifikovanej držby a uplynutia stanoveného času - 32 rokov. Nepostačovala samotná faktická držba ale aj vedomie držiteľa, že veci mu patrí vlastníckym právom.

Vydržanie bolo prípustné voči každému, aj voči spoluvlastníkovi ak došlo k udalosti, ktorá dôvodne mohla v užívateľovi vyvolať presvedčenie, že sa stal vlastníkom aj ostatných spoluvlastníckych podielov. Podobné podmienky vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnosti určoval aj Občiansky zákonník z roku 1950 (zák. č. 141/1950 Zb.) v ustanoveniach § 115, 116 ods. 1 a ust. § 145. Ustanovoval pre vydržanie nehnuteľnosti 10 ročnú vydržaciú lehotu s tým, že bola potrebná dobromyseľnosť počas celého priebehu vydržacej lehoty. Podľa § 566 Občianskeho zákonníka z roku 1950 vydržacia doba, ktorá začala plynúť pred 1. 1. 1951 sa skončí najneskôr uplynutím kratšej vydržacej doby stanovenej OZ z roku 1950, počítanej od 1. 1. 1951.

Z vyššie uvedených listinných dôkazov je preukázané, že predmetné nehnuteľnosti boli Študijnej základine odovzdané do držby a úžitku s účinnosťou od 16. 10. 1942 (podľa návrhu kúpno predajnej zmluvy od 1. 11. 1942), s tým, že k týmto nehnuteľnostiam mala byť podpísaná kúpna zmluva, ktorá však predložená nebola a zrejme ani podpísaná nebola (je

tu iba návrh zmluvy, ktorý účastníkmi podpísaný nebol). Študijná základina teda vo vzťahu k predmetným nehnuteľnostiam mohla vystupovať len v pozícii držiteľa a nie v pozícii vlastníka. Ako už bolo konštatované vyššie, vlastníkom by sa mohla stať až na základe zápisu v pozemkovej knihe, pričom pozemková kniha vo vložkách č. 1, 823, 812, 813, 814, 815 a 816 žiaden takýto zápis neobsahuje.

Ak teda Študijná základina vstúpila do držby predmetných nehnuteľností s účinnosťou od 16. 10. 1942, od tohto dátumu jej mohla začať plynúť 32 - ročná vydržacia doba podľa uhorského obyčajového práva platného na Slovensku do 31. 12. 1950, za predpokladu splnenia ostaných podmienok vydržania, Predmetné nehnuteľnosti boli Študijnej základine odňaté z držby ešte pred nadobudnutím účinnosti Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. dňa 01. 01. 1951, a teda aj pred uplynutím 32 - ročnej vydržacej doby, z čoho jednoznačne vyplýva, že Študijná základina sa nemohla stať vlastníkom predmetných nehnuteľností ani na základe vydržania.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti súd považoval za jednoznačne a spoľahlivo preukázané, že Študijná základina nebola vlastníkom predmetných nehnuteľností pôvodne evidovaných na PKV č. 1, 823, 812, 813, 814, 815, a 816 v k. ú. S., a teda ani navrhovateľ ako prípadný právny nástupca po Študijnej základine nemôže byť v zmysle § 2 ods. 1 a 2 reštitučného zákona považovaný za oprávnenú osobu, a teda jeho reštitučnému nároku uplatnenému týmto návrhom nemožno priznať úspech.“

K pasívnej legitimácii žalovaných okresný súd uviedol:

„Podľa Z. č. 161/2005 Z. z. v § 4 citovaného zákona za povinnú osobu označuje zákon výslovne právnickú osobu, ktorá ku dňu účinnosti tohto zákona spravuje nehnuteľné veci vo vlastníctve SR, obce alebo nehnuteľnú vec drží. Na rozhodné kritérium u povinnej osoby teda zákon nepovažuje vlastníctvo nehnuteľností, ale držbu nehnuteľností. Povinná osoba však bola splnomocnená konať za vlastníka (SR) iba na uzavretie dohody na vydanie vecí. Ak povinná osoba výzve nevyhovela, potom navrhovateľ sa v súdnom konaní mohol domáhať vydania vecí voči vlastníkom. V návrhu však navrhovateľ nerozlišoval medzi právnou subjektivitou Slovenskej republiky, za ktorú koná zákonom určený subjekt a právnou subjektivitou právnickej osoby.“

Základom argumentácie sťažovateľky je jej nesúhlas s právnym názorom krajského súdu ako odvolacieho súdu a okresného súdu ako súdu prvého stupňa, predovšetkým čo sa týka posúdenia jej aktívnej legitímácie a pasívnej legitímácie žalovaných.

Krajský súd ako odvolací súd sa v namietanom rozsudku stotožnil s právnym názorom okresného súdu ako súdu prvého stupňa o nedostatku aktívnej legitímácie sťažovateľky a pasívnej legitímácie žalovaných, pričom v súlade s § 219 ods. 2 OSP konštatoval správnosť odôvodnenia rozsudku okresného súdu v tejto časti a v plnej miere sa stotožnil s uvedenými dôvodmi. Okresný súd konštatoval, že sťažovateľka nepreukázala, že vlastníkom predmetných nehnuteľností bol Študijný fond, ktorý bol právnym predchodcom sťažovateľky. Poukázal na to, že v pôvodnej pozemkovoknižnej vložke boli ako vlastníci predmetných nehnuteľností zapísaní jednotliví členovia rodiny O., pričom Študijná základina mala tieto nehnuteľnosti nadobudnúť na základe kúpnopredajnej zmluvy medzi Slovenským štátom zastúpeným Štátnym pozemkovým úradom v B. a Študijným fondom (základinou). Okresný súd v tejto súvislosti uviedol, že sťažovateľka nepredložila podpísanú kúpnopredajnú zmluvu, ale len jej návrh, a poukázal tiež na to, že v prospech Študijnej základiny nedošlo k pozemnoknižnému odovzdaniu, teda zápisu do pozemkovej knihy (intabulácii).

Čo sa týka možného nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním, okresný súd uviedol, že Študijná základina vstúpila do držby predmetných nehnuteľností 16. októbra 1942, pričom k uplynutiu 32-ročnej vydržacej lehoty podľa uhorského obyčajového práva platného na území Slovenskej republiky do 31. decembra 1950 nedošlo, pretože nehnuteľnosti boli Študijnej základine odňaté *„ešte pred nadobudnutím účinnosti Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. dňa 01. 01. 1951, a teda aj pred uplynutím 32-ročnej vydržacej doby...“*.

Na základe týchto skutočností okresný súd konštatoval, že Študijná základina nebola vlastníkom predmetných nehnuteľností, a v nadväznosti na uvedené ani sťažovateľka ako jej právny nástupca nemôže byť považovaná za oprávnenú osobu podľa § 2 ods. 1 a 2 zákona č. 161/2005 Z. z.

Ústavný súd konštatuje, že tento právny záver vyplýva zo zisteného skutkového stavu, je logický a krajský súd v napadnutom rozsudku v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 6 C/214/2007-778 z 13. januára 2010 ho primeraným spôsobom odôvodnili, nemá znaky svojvôle, t. j. arbitrárnosti, preto je ústavne udržateľný.

Pokiaľ ide o záver o nedostatku pasívnej legitímácie žalovaných, okresný súd v odôvodnení svojho rozsudku poukazuje na to, že povinná osoba ako osoba, ktorá nehnuteľnosti drží, je zákonom splnomocnená uzavrieť za vlastníka len dohodu na vydanie vecí. V súdnom konaní, v ktorom sa navrhovateľ domáha vydania vecí, je navrhovateľ povinný žalovať priamo vlastníka, teda Slovenskú republiku, čo sťažovateľka vo svojom návrhu dôsledne neurobila, keďže nerozlišovala medzi právnou subjektivitou žalovaných a právnou subjektivitu Slovenskej republiky. V súvislosti s týmto právnym názorom ústavný súd poukazuje na to, že sú mu známe obdobné prípady, v ktorých všeobecné súdy túto právnú otázku posúdili odlišným spôsobom s tým, že nevyslovili nedostatok pasívnej legitímácie. Ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu rozhodovaciu činnosť, podľa ktorej rozdielna judikatúra je prirodzeným (inherentným) prejavom každého súdneho systému, pričom Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) je povinný zjednocovať judikatúru všeobecných súdov (pozri napr. I. ÚS 17/01, I. ÚS 199/07, I. ÚS 18/08, II. ÚS 273/08, IV. ÚS 331/09, IV. ÚS 342/2010); ústavnému súdu nie je známe zjednocujúce stanovisko najvyššieho súdu k tejto otázke. Z týchto dôvodov je potrebné právny názor okresného súdu a krajského súdu týkajúci sa pasívnej legitímácie žalovaných považovať za jeden z možných záverov, ktorý tieto všeobecné súdy primerane odôvodnili. Tento právny záver nevykazuje znaky arbitrárnosti, a preto je ústavne udržateľný.

Ústavný súd nezistil žiadne také skutočnosti, ktoré by naznačovali možnosť porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v namietanom konaní a jeho rozsudkom z 26. januára 2011. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu ako odvolacieho súdu a okresného súdu ako súdu prvého stupňa nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti

alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor týchto všeobecných súdov svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad príslušných ustanovení relevantných právnych predpisov krajským súdom ako odvolacím súdom takéto nedostatky nevykazuje.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd považuje sťažnosť v tejto časti vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru za zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd v napadnutom rozsudku krajského súdu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by indikovali možnosť vyslovenia porušenia základného práva sťažovateľky na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, a preto dospel k záveru, že aj v tejto časti je sťažnosť zjavne neopodstatnená.

V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu postupom krajského súdu v namietanom konaní a jeho rozsudkom z 26. januára 2011 ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej absencia porušenia ústavnoprosesných princípov vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľa hmotnoprávneho charakteru, medzi ktoré patrí aj základné právo garantujúce ochranu majetku (m. m. IV. ÚS 116/05). Ústavný súd v súlade so svojou skoršou judikatúrou (napr. II. ÚS 78/05) aj naďalej zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, prípadne z čl. 6 dohovoru. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahrádzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho,

aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy.

Pretože ústavný súd postup krajského súdu v namietanom konaní a jeho rozsudok z 26. januára 2011 nepovažoval za arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené, dospel k záveru, že postupom krajského súdu v namietanom konaní a jeho rozsudkom nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva podľa čl. 20 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu a sťažnosť je v tejto časti tiež zjavne neopodstatnená.

Vzhľadom na to, že ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 20 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, sťažnosť sťažovateľky ako celok odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. marca 2012